(פארטזעצונג פון פיידזש 4.)

ליגט ביסמארק'ס שטעמפעל אויף יעדען אפיציעלען זשעסט וואס דאס אפיציעלע דייטשלאנד טהוט.

„מיר דייטשען האבען פאר קיינעם קיין מורא ניט, חוץ פאר גאט — און גאט איז מיט אונז" — האט ביסמארק געזאגט. און גאט איז אהן ספק געווען מיט ביסמארק'ן, ווייל ביי יעדער געלעגענהייט האט ביסמארק איהם צו הילף גענומען.

די פאליטיק האט זעהר פיעל בעהעלפען, אחוץ וואפען דיענען איהר אויך אלס בעהעלפער פיעל געלעהרטע און אויך די געטער, און ביסמארק האט אויסגענוצט יעדע הילף פון וואנען זי זאל ניט האבען געקומען.

די אלוועלטליכע פאליטיקער אפילו זיינע פיינד מעגען איהם פערעהרען, ווייל ער איז געווען דער מוסטער פון פאליטיק ער האט דורך אייזען און בלוט געשאפען די דייטשע איינינקייט.

אבער דייטשלאנד האט צוליעב איהם געוואונען איהר איינינקייט, אבער דערפאר פערלוירען איהר פרייהייט, ווייל שטענדיג ברויך אונז ליגען אין זין, אז פרייסען האט עראבערט דייטשלאנד, און פרייסען איז שטענדיג געווען און איז פערבליבען ביז צום היינטיגען טאג אלס דער נעסט פון דער איינגעשפארטסטער רעאקציע. און ביסמארק האט אין זיך אבגעשפיענעלט דעם מוח און דאס הארץ פון פרייסען. ער איז געווען דער רעאקציאנעסטע און הערשזיכטיגסטע וואס פרייסען האט פערמאגט. און דערפאר איז ביים איצטיגען מאמענט פאראן זעהר פיעל אורזאכען צו פייערען זיין יובילעאום, ניט נור אין דייטשלאנד אליין, נור אויך אין אלע איבעריגע אייראפעאישע לענדער, וואו זיינע אידעען, אינטריגען און אפעטיטען האבען געבראכט אזוי פיעל רייכע פרוכטען.

ער איז געווען דער לעהרער און וועג־ווייזער פון דער מאדערנער בורזשואזער פאליטיק, און דאס איז גענוג אדער זאגאר זעהר פיעל . . . און זיין ארבייט איז דערפאר געווען א „וואונדערפולע".

העברעאישע נעמען אין דער ענגלישער פלאטע.

די צייט שריפט "סאנדיי עט האום" שרייבט, אז אין 16־טען יאהר הונדערט שע נעמען אין גאנצען פערשוואונדען. ס'איז נאך דא אין קריעגס שיף מיט א ביבלישען נאמען הייסט זי: „גליות" . . . הייסען: אברהם, בנימין, אפרים, יונתן, קעניג דוד, רות און שלומה. אין נעל־סאן'ס צייטען זענען נאך געווען שיפען וועלכע האבען געהייסען אדם, חוה, גן־עדן א. א. וו.

היינט זיינען אבער די דאזיגע ביבלי־שע נעמען אין גאנצען פערשוואונדען. ס'איז נאך דא אין קריעגס שיף מיט א ביבלישען נאמען הייסט זי: „גליות" . . .

א אידישער רעדאקטאר צווישען די געפאנגענע אין דייטשלאנד

איין קאהן, דער רעדאקטאר פון ניי יאר קער "פארווערטס" האט געמאכט א רייזע דורך די פוילישע שטעדלאך, וואס זיינען פערנומען פון די דייטשען. ביי זיין דורכרייזע דורך דייטשלאנד האט ער בעקומען אן ערלויבעניש צו בעזוכען א לאגער פון געפאנגענע רוסען, און אט וויא ער האט בעשריבען וואס ער האט דארט מיט די געפאנגענע גערעדט.

דער קאמענדאנט האט בעפוילען א קאפיטאן ער זאל אונז ארומפיהרען איבער די פערשיעדענע טהיילען פון קעמפ. דיעזער קאפיטאן איז געווען א מאן פון א יאהר פערציג, מיט אן אריסטאקראטישען אויסזעהן, אבער אנגענעהם און איינפאך אין זיין בענעהמען זיך, מיט איהם איז מיטגעגאנגען א דאלמעטשער, א דייטשער סארדזשענט פון איסט פרייסען, וועלכער האט גערעדט א גוטען פוילישן און וועלכער האט אויך געקענט פיהרען א געשפרעך אין רוסיש. ער איז געווען א דיקער מאן מיט כיטרע, שווארצע אויגען.

זיי האבען אונז אריינגעפיהרט אין א גרויסען בריייטען צימער, וואו מיר האבען געטראפען ארום 50 געפאנגענע, שייליעדיג פאטייטעס פאר סאפער. גלייך ווי דער קאפיטאן איז אריין, האבען זיי זיך אלע אויפגעשטעלט, און ווען מיר האבען זיך געווענדעט צו איינעם פון זיי מיט א פראגע, האט ער זיך אויסגעגלייכט אזוי ווי אין "סטראי" צו א "סמאטר", דאס איז אימער געווען דער פאל יעדער געפאנגענער וועלכען מיר האבען בעגעגענט אין דער קאזארמע פלעגט בעגריסען דעם קאפיטאן אויף דעם מיליטערישען שטייגער, די דיס־ציפלין איז געווען די זעלבע, אזוי ווי די געפאנגענע וואלטען גערעגען אונטער די דייטשע אפיציערען און אונטער־אפיציערען

דער קאפיאן האט מיר גאנץ גערן ער־לויבט צו ריידען מיט דיא געפאנגענע און זיי שטעלען וואס פאר פראגען איך האב גאר געוואלט. מיט די רוסען, די פאליאקען און די סיבירישע סאלדאטען האב איך גע־רעדט רוסיש; מיט די אידען, האב איך, נאטירליך, גערעדט אידיש.

א יונגער סאלדאט פון טווער האט מיר דערצעהלט, אז ער איז אין דערהיים גע־ווען א פריער, און אז מען האט איהם גע־פאנגען אין א שלאכט נעבען ווארשוי. גע־בען איהם איז געשטאנען א סאלדאט, א געפאנגענער, וועלכער איז געווען דער העכסטער מאן, וואס איך האב ווען עס איז געזעהען אין מיין לעבען. זאגאר אין א צירק האב איך אזא הויכען ניט געזעהן. ער איז געווען א ריזע מיט א רויטען גע־זיכט און א געריכטע שווארצע בארד.

— פון וואנען קומט איהר? — האב איך איהם געפרעגט.

—פון פעטערבורג — האט ער געענט־פערט מיט א פריינדליכען, אנציהענדען בליק.

— פון פעטערבורג גופע?

— טאק טאטשנא, וואשע בלאגאראדיע! אין דער גרופע זיינען געווען א היבשע צאהל סאלדאטען פור ארום באקאל סי־ביר. און פיעלע פון דיא מיטעלע פראווינ־צען. מאנכע פון דיא סיבירישע סאלדאטען האבען געטראגען הויכע, גרויע קוטשמעס, אין אלגעמיין האבען זיי אלע אויסגעזעהן רויט און געזונד און ווירקליך גאנץ ריין.

די פנימ'ער זייערע זיינען צום מעהר־סטען געווען עהרליכע, פריינדליכע, גוטע, און קוקענדיג אויף זיי, איז מיר ארויף דער געדאנק, דאס ווען מען וואלט געקענט דיעזע לייטע ארויסהויבען פון דעם זומפ פון אונווישענהייט און ארימקייט אין וועל־כע די בארבארישע רעגיערונג האלט זיי, וואלטען זיי זעהער פיעל נוצען געקענט ברענגען אי זיך אי דער גאנצער ציוויליי־זירטער וועלט, און דאן איז מיר ארויפגע־קומען א צווייטער געדאנק: דיעזע יונגע מענשען זיינען דאס געווען דא ניט לאנג א טהייל פון דער רוסישער ארמעע, וועגען וועלכע דיא אמעריקאנער צייטונגען דרוי־קען גאנצע קאלומס מיט אלערליי בעריכ־טען. וועגען זיי האב איך דאס געלעזען, אז

מ. העלער

176½ קווין סט. וועסט

נייעס פיר אידען
איין אידישע סטאר
פאר אידען

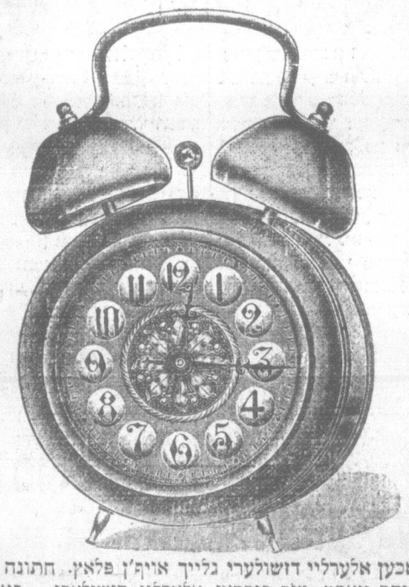

מיר מאכען אלערליי דזשולערי גלייך אויף'ן פלאץ. חתונה רינגען ווייל איהר וואלט. מיר פיקסען אלערליי דזשולערי פאר דעם ביליגסטען פרייז

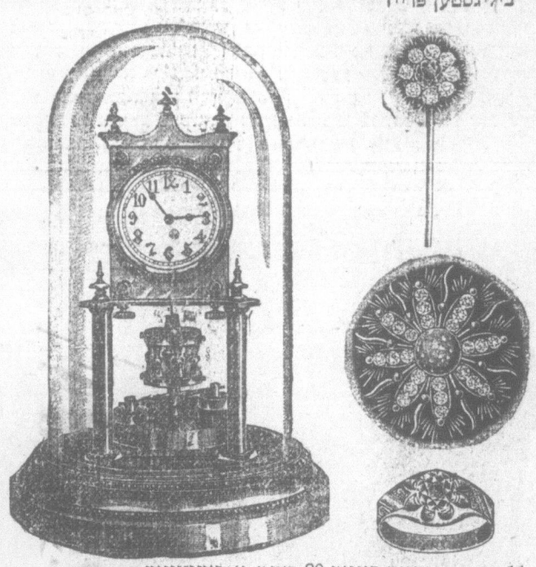

14 קערעט חתונה רינגען 80 סענט א פענ־ווייט.
18 קערעט חתונה רינגען $1.00 א פענ־ווייט.
וואטשעס געקלינט גוט און גאראנטירט 40 סענט
מיין ספרינגס 40 סענט, הייר־ספרינגס 40 סענט דזשולס 40 סענט, סטעפס 50 סענט.

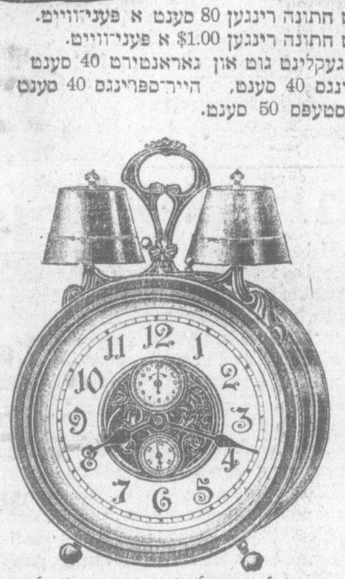

מיר מאכען אייערע אלטע דזשולערי ווי נייע פיר א קליינעם פרייז.
אלערליי ברילען ריכטיג געפאסט צו אייערע אויגען 98 סענט.
מיר גיבען אייך ראיעלע סחורה פאר דעם ביליגסטען פרייז.

מ. העלער

176½ קווין סט. וועסט מאראנמא

פערזענליכע פרייהייט

פון לואי נ. העמערלינג.

עס איז ניטא אזא זאך ווי שטעהן אויף איין פלאץ, סיי אין פיזישע נאטור סיי אין מענשליכע געזעלשאפט. אויב די ענטוויקלונג אדער דער פארשריט ווערט אבגעסטאפט, מוז דער איינצעלנער אדער די געזעלשאפט פאלען הינטער דיא אי־בעריגע פון דער וועלט וואס האלטען אין גהן פארווערטס און זיי מוזען שנעל ווע־רען הינטערשטעליג אין אלעס.

עס איז יעצט הונדערט און פינף און צוואנציג יאהר זייט עס איז ערקלעהרט געווארען אז איינער פון די הויפט צווע־קען פון דער קאנסטיטשען פון די פער־איינינטע שטאאטען איז געווען „צו קריי־גען די ברכות פון פריהייט פאר אונז אליין און פאר אונזערע קינדס־קינדער". דער שטארקער פאטריאטיזמוס פון יע־נעם טאג האט געגעבען פערשפרעכונג אז דיזער צוועק וועט נעהיט ווערען ווי דאס שווארץ־אפפעל פון אויג, און אז די אינסטיטוטשאן, געזעצע און מנהגים פון לאנד וועלען אלע געמאכט ווערען לויט די פרינציפען פון יענעם אונשטערבליכען דאקומענט.

מיר זיינען ניט זיי איינציגע וועלכע שרעקען זיך זעהר פאר דער גלייכגילטיג־קייט וואס הערשט יעצט אין דיעזען לאנד צום הויפט צוועק צוליעב וועלכען אונזער רעגיערונג איז געגרינדעט געווארען. מען קען עס רופען די פערוועלקונג פון אונ־זער פאטריאטיזמוס. דער מאגאזין "טיט שינג" וואס ווערט ארויסגעגעבען פון קענזעס סטייט נארמאל סקוהל, זאגט אין אן עדיטאריעל געשריבען פון פראפע־סאר ביקער בראגעל פאלגענדעס:

„פאטריאטיזמוס איז געווארען א פער־פלאנטערטע זאך. אמאל האט יעדער איי־נער געוואוסט וואס דאס איז אין לעבען און אין עדיזקייטען, יעצט איז עס אזוי פערפלאנטערט געווארען אז מען מוז יע־דען ערקלעהרען וואס דאס איז. די טיט־שערס האבען זאגאר יעצט אן ארבייט אונז צו ערקלעהרען וואס פאטריאטיזמוס איז ניט. זיי לייבען דיא איינגעשאפענע פון „ריכטיג אזא העלד" „דעם מאראלען גוראזש פון אונטהעטיגקייט". דער העלד ווערט פעדאגאגיש, דער מאן וואס קען הינדערען א שלעכטע נייגונג אין קאנ־טראסט מיט'ן מאן וואס קען דורכפיהרען מיט ערפאלג א גוטע נייגונג. עס ווערט געלעגט וויכטיגקייט אויפ'ן איינשלעפענ־דען אנזיכט פון מאארל, וואו מען פלעגט אמאל געבען אנשטרענגונג און סיטו־לענטס גיבען זיי יעצט וואארנונגען און צו־ריקהאלטענעם מיטעל, און דורך דעם האט פאטריאטיזמוס געליטען די ענדערונג וואס אנשטאט אן אויסדריקענדע איז עס געווארען א הינדערענדע איינגעשאפט.

עס איז א ווייבליכער אידעאל. עס שטרעבט צו גוטעס דורך מעטהאדען פון רעדוצירען שלעכטעס. דער מענשליכער קאמפלימענט, דאס שטרעבען צו גוטעס דורך מעטהאדען, צו טהאן מעהר גוטעס, דאס פעהלט. צו יעדען נאציאנאלען יום טוב זוכט אלץ דער לעהרער מיטעל וויא צו מאכען שטילער דעם אמאלערינען פאטריאטיזמוס אלעס זאל צוגעהן שטיל, רוהיג און בכבוד'יג.

„די מאנטעסאָרי בעהויפטונג, אז גר־טעס אין אונזערע ספּהלס איז צופיעל פערבונדען געווארען מיט שטילע אויפ־פיהרונג, איז דער ערשטער ענטהמוטהענ־גענדער פראטעסט געגען דיעזער פריעדען עדיזקייטען. אונגעשטערט וועט די וואס־טער טענדענץ שוואך מאכען אונזער פאטריאטיזם און לאמיר האפען אז אויך דא וועט מאראם מאנטעסאָרי אונז קומען צו הילף".

אויף דיעזע עדיטאריעל מאכט די „שיקאגא טריבון" פאלגענדע בעמער־קונג:

„פראפעסאר בראגעל האט אנגעריהרט א זעהר וויכטיגע פראגע וועגען וועלכער דאס פובליקום איז נאך זעהר וועניג אויפ־געקלעהרט. די פראגע איז ווערטה זעהר גרויס אויפמערזאמקייט און מוז קרעפ־טיג בעהאנדעלט ווערען. עס איז אימער געווען אן אנשטרענגונג פון דעם אויס־טריטש אין דעם נאציאנאלען פויגעל; ער האט געוואלט פערשטיילען דיא אונב־געגענהמע פאקטען און די אונבעקוועמע לאגיק און דאס שטיצט די פאסיווע טענ־דענץ פון יעצט, וואס וועט ווארשיינליך אבשוואכען דעם שטארקען אידעאליזם פון אונזער פערגאנגענהייט, און צוזאמען הערמיט ניט אבהאלטען אונזער עגאאיס־טישען אפעטיט פאר די גוטע זאכען פון עולם הזה.

עס איז דיעזע אנשטרענגונג פון'ם אויס־טריטש אין דעם נאציאנאלען פויגעל וואס מיר זוכען פון וועג אבצוראמען. אונזער פאטריאטיזמוס פארערט א ראדיקאלע רפואה פאר הוקוואָרם, און דא סאיז דער טענדענץ פון אונטערדריקען אקטיוויטעט אויס מורא, פילייכט וועט יעמאנד מא־כען א מיסטייק, אנשטאט צו אונטערגע־בען מוטה פיר שטארקע טהעטיגקייט צו אלע וואס האבען אידעען ארויסצובערנ־גען דאס גוטעס וואס געפינט זיך אין יע־דען איינעם פון אונז. דיעזער טענדענץ מאכט א חורבן פון אונזער לעבען אין יעצטיגער פעריאדע, גלייך און פראגעס קומען נאר פון אויסנוצען אונזערע פעהיג־קייטען. בעסער צו טהאן און מאכען אמאל א מיסטייק, איידער קיין מיסטייק ניט מאכען און קיינמאל גאר ניט טהאן, נור זיין ארומגערינגעלט פון „מען טאר ניט" נעזעצע וואס ווילען אונז רק בעוואהרענען פון מיסטייקס.

עס איז אנערקענט פון אלע גרויסע פסיכאלאגען, אז ווען מען האלט אין איין אונטערדריקען אלע אונזערע נאטירליכע און נארמאלע פאדערונגען, פיהרט עס צו געפעהרליכע עקספלאָזשאָנס. עס איז ווי צו זיצען אויף א קעסעל אין דער צייט ווען מען האלט אין איין ווארפען קויה־לען אונטער'ן קעסעל. מיר קענען ניט ווי־סען וואס פרייהייט איז, ווען מיר האב־בען ניט דיא געלעגענהייט דאס צו פראק־טיצירען, דאס איז וואס דער ענגלישער בישאפ האט געמיינט ווען ער האט אויס־גערופען: „בעסער א פרייע ענגלאנד איידער א געצוואונגענע ניכטערע ענג־לאנד".

נאטירליך, אזוי ווי פראפעסאר בראגעל איז א קענזאס סטייט אינסטראקטאר, האט ער ניט געמיינט צו מאכען א צוויי־פאכע בעדייטונג ווען ער האט געברויכט די ווערטער: „וואסער־טענדעניץ" אבער עס איז יעדענפאלס גוט צוגעפאסט. די „וואסער טענדעניץ" איז דער פאסענדס־טער אויסדרוק פיר יעצטיגען ווינט וואס בלאזט איבעראל בעזאנדערס אין סקוהל עדיוקיישאן. דאס שטרעבען פון די פראג־היבישאניסטען אוועקצונעהמען פון מענ־שען די משקה אליין, איז גלייך דער בעס־טער סאמפעל פון דיעזער אבשוואכענדער טענדעניץ. „דער צוועק פון רעגיערונג איז צו מאכען מענשען, זאגט פ. מעריאן ריד, פראהיבישאן קען עס ניט טהאן. פראהיבי־שאן וועט מאכען אינסטיטוציאניירטע יתומים וועלכע מען קען קיין זאך ניט איינפערטרויען. אונטער פראהיבישאן ווע־לען מיר האבען א גרויסען בית יתומים און אונזערע פרייהייטען וועלען פער־שוואונדען ווערען. ווייל, מיר ווילען איהר זאל טעס גוט געדענקען, די פראה־היבישאן איז בלויז א שריט צו מעהר בעשרענקונגען וואס ווילען ערשט קומען. ווען דאס וועט דורכגעהן וועט ערשט דאן די גאנצע אונטאלעראנץ ארויף אויפ'ן פערד.

וואס מיר דארפען איז א פאטריאטיזם צו טהאן זאכען, און ניט צו טהאן זיי בלינד. ניט צו ציערען פאר אונאנגע־נעהמע פאקטען און זיך ארויסדרעהען פון אונבעקוועמע לאגיק. נור נעהמען דיא פאקטען ווי זיי קומען און אנגעהמען א שטעלונג וואס קען הארמאנירען מיט דער וועלט, ניט צו זוכען קינדערשען אידעא־ליזם. מיר דארפען ערוואקסענע פראק־טיאליזם מען דארף בעגריפען דעם פאקט אז אונזער קאנסטיטושאן איז געשריבען געווארען מיט הונדערט און זיעבען און דרייסיג יאהר צוריק און אז מיר קענען ניט בלייבען בי דעם פונקט עביג, מיר מוזען געהן פארווערטס מיט דער וועלט סאציאלע קאנדישאנס האבען זיך געענ־בערט און מען מוז פון פיעלע אלטע פרינ־ציפען מאכען נייע זאכען. די לעהרע פון סטריקט אינדיווידואליזם, וואס האט גע־הערשט אין דער צייט ווען דיעזע רעגיע־רונג איז עטאבלירט געווארען, איז ביז איצט מאדיפיצירט געווארען פון וואס־סענדען קאלעקטיוויזם. מען איז יעצט פיעל מעהר אבהענגיג איינער אין צווייט־טען און אויך מעהר פעראנטווארטליך איינער פאר'ן אנדערען. פיעלע פון דער טענדענץ איז זעהר גוט, אבער מען מוז אז הער פראגערעס זאל ניט פערוואנדעלט אימער אין זינען האבען אכטונג צו געבען אז דער פראגערעס זאל ניט פערוואנדעלט ווערען אין א רעאקציע, אז די גוטע רישה פון דער פערגאנגענהייט זאל ניט געהן פערלאָרען. „מיר מוזען ניט פערגע־סען אז ריזזערוויישאן איז ניט אין אלע זאכען וואס האבען צו טהאן מיט אויסבע־סערונג אין פראגערעס, — זאגט דזשאהן סטיוארט מיל, — נעמליך, אז ווען מיר זוכען דאס גוטעס וואס מיר ברויכען זא־לען מיר ניט שעריגען, אדער שעריגען אזוי ווענג ווי מעגליך דאס גוטעס וואס מיר האבען שוין אין בעזיץ". מיר מוזען ניט פערטראגען ווערען מיט דיא מאדער־נע אידעען אזוי אז מיר זאלען דעם גאנ־צען אינדיווידואליזם פערלאָזען. וועה־רענד מיר דארפען זיין גרייט עטוואס צו אפפערען ווען עס איז אבסאלוט נויטהיג אום צו קריגען דעם בענעפיט פון מאדער־נע וויסענשאפט, טארען מיר אבער ניט פערגעסען אויף א מאמענט אז מיר טהוען עס אום צו ערייכען העכערע פרייהייט, זאגסט טארען מיר קיינע פון אונזערע פריהעריגע רעכטע ניט אוועקגעבען, גלאט אזוי אין דער וועלט אריין. פאר זאכען וואס מען איז נאך גארניט איבערצייגט אז זיי וועלען זיין בעסער. מר. מילל דרייקט זיך זעהר גוט אויס מיט די ווער־טער: „ווען מען פערלאָזט זיך מיט זאַ־כען אויף דער רעגיערונג, איז ריכטיג ווי מען פערלאזט זיך אויף גאט. דערווייל טהוט מען אליין גאר ניט און נאכהער האט מען אויף וועמען צו וואַרפען דיא שולד. גאט האט אזוי געהייסען, און א סוף!

וואס פראפעסאר בראגעל זאגט וועגען סקוהלס, איז אויך אמת פון לעבען אין אל־געמיין, מיר דארפען אן אקטיווען פאט־ריאטיזמוס וואס איז אימער פארזיכטיג און אימער גרייט צו טהאן עטוואס ווען עס ווערט געפאָדערט.

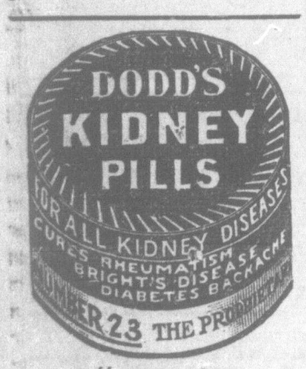

דאר'ס קידני פילס

פאר אלע נירען קראנקהייטען פאר רהו־מאטיזם, ברויירס דעזיז און שטעכעניש אין רוקען.

צו באקומען אין אלע דראג סטארס